

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Облік і аудит
(назва освітньої програми)

на тему: «Організаційно-методологічні аспекти обліку, аналізу та контролю розрахунків з дебіторами (на прикладі КП «Одесміськелектротранс»)»

Виконавець:

студентка ФМОІТ 4 курс 1 група

Шеремет Марина Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Кубік Валентина Дмитрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В період глобальних змін в різних сферах діяльності суспільства ефективне управління дебіторською заборгованістю має важливе значення для фінансового стану підприємства. Особливо в умовах економічної нестабільності, швидкозмінних ринкових умов та зростаючої конкуренції, заборгованість може впливати на платоспроможність та ліквідність підприємства. У сучасних умовах господарювання, а особливо під час дії воєнного стану в Україні, що значною мірою вплинуло на функціонування бізнесу, одним з найбільш складних і суперечливих питань обліку можна вважати облік дебіторської заборгованості. Ефективне управління дебіторською заборгованістю передбачає дотримання деяких важливих принципів. Одним з них є встановлення чітких політик кредитування та розрахунків з клієнтами. Підприємство повинно установити відповідні процедури оцінки кредитоспроможності клієнтів та кредитних умов, включаючи терміни платежу та умови відстрочки.

У процесі своєї діяльності у підприємства постійно виникає потреба в проведенні розрахунків зі своїми контрагентами, бюджетом, банками, постачальниками, покупцями, працівниками, інвесторами й ін. Другим важливим аспектом є систематичний контроль над станом дебіторської заборгованості. Підприємство повинно регулярно аналізувати відкриті позики, контролювати терміни платежів та звертати увагу на будь-які затримки чи прострочення. Вчасне виявлення проблемних клієнтів дозволяє приймати оперативні заходи для мінімізації ризиків неплатоспроможності та забезпечення відновлення коштів.

Найгострішими проблемами, з якими стикаються підприємства сьогодні, є ті, що безпосередньо пов'язані з розрахунково-платіжними операціями, виникненням та погашенням заборгованості. Тому найважливішою проблемою на сьогодні є покращення фінансового стану компаній шляхом їх вирішення, правильної організації обліку дебіторської заборгованості, її аналізу з метою виявлення впливу факторів на збільшення зобов'язань, а також розрахунку резервів сумнівних боргів.

Дебіторська заборгованість відображається як на діяльності компанії, так і на її фінансовій звітності. Вплив дебіторської заборгованості на операційну діяльність очевидний. Той факт, що наша компанія має величезну дебіторську заборгованість, означає, що компанія має кошти, але не може на них розраховувати, тому що кошти тимчасово недоступні, тобто кошти не рухаються. Також важливим є достовірне відображення дебіторської

заборгованості у звітності. Викривлення цих даних призводить до викривленого визначення фінансового стану підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою досліджень за темою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні завдання:

- визначити економічну сутність обліку дебіторської заборгованості;
- виявити проблеми в обліковому відображенні дебіторської заборгованості;
- дослідити особливості облікових процедур на підприємствах;
- вивчити облік дебіторської заборгованості в умовах застосування комп'ютерної техніки;
- провести економічний аналіз стану дебіторської заборгованості на підприємстві дослідження;
- дослідити стан контролю дебіторської заборгованості.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дослідження кваліфікаційної роботи виступає сукупність теоретичних та практичних аспектів обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність КП «Одесміськелектротранс», яке є підприємством комунальної форми власності та стан дебіторської заборгованості.

Методи дослідження. Методами дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до аналізу економічних явищ та процесів. Використані прийоми економічного аналізу, кореляційного – регресійного аналізу, які дали змогу побачити динаміку змін у стані дебіторської заборгованості.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи є законодавчі та нормативно-правові акти України, наукова, методична та інформаційна література, наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів, матеріали конференцій, фахові періодичні видання та інші літературні джерела, а також результати власних досліджень і розрахунків.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (64 найменування) та 13-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок. Основний зміст викладено на 59 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 7 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні питання обліку дебіторської заборгованості»* розглянуто економічна сутність дебіторської заборгованості, її класифікацію, а також проблеми управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання.

У другому розділі *«Облік та аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві»* проаналізовано організаційно-економічну характеристику підприємства, систему обліку, яка існує на підприємстві, розглянуто питання документального оформлення розрахунків з дебіторами, проведено аналітичні розрахунки стану, складу і структури дебіторської заборгованості на підприємстві.

У третьому розділі *«Організаці контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві. Шляхи удосконалення»* розглянуто питання методики внутрішнього контролю дебіторської заборгованості яка надасть змогу вдосконалити контрольні процедури за підконтрольними об'єктами, що оптимізує витрати їх часу та удосконалить контрольний процес в цілому. Надані пропозиції, щодо удосконалення первинного обліку операцій по розрахунках з дебіторами, застосування електронного документообігу, прийняття відповідних заходів щодо попередження помилок.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених досліджень за обраною темою кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки:

1. На етапі становлення ринкової економіки в Україні та входження в Європейську спільноту необхідність обліку дебіторської заборгованості для суб'єктів господарської діяльності не тільки не зникла, а, навпаки, суттєво зросла, тому що вона залишається суттєвою формою оцінки фінансового стану підприємства, та ефективності управління. Тому що, дебіторська заборгованість складає значну частину активів підприємства і відображається в балансі, має свою характеристику, класифікацію та інші особливості.

Досягти мети та розв'язати завдання, що поставлені перед обліком і контролем дебіторської заборгованості, можливо лише при належному рівні її організаційного та технічного забезпечення.

2. Питання обліку та стан розрахунків з дебіторами досліджувався на КП «Одесміськелектротранс». За результатами проведених досліджень встановлено, що облік дебіторської заборгованості за надані послуги на підприємстві ведеться належним чином, відповідно правил документування господарських операцій, а саме здійснюється на підставі договорів, рахунків та актів виконаних робіт, що засвідчує факт здійснення таких операцій.

Підприємство здійснює облік тільки поточної дебіторської заборгованості, при цьому резерв сумнівних боргів не створюється, хоча НП(С)БО 10 вимагає його утворення. Це пов'язано з специфікою проведення розрахунків зі своїми замовниками, і, як ми бачимо з досліджень, обсяг такої заборгованості не має великої питомої ваги у складі активів підприємства.

3. За проведеними дослідженнями за темою кваліфікаційної роботи нами були виявлені наступні недоліки:

– у КП «Одесміськелектротранс» не видаються кошти на відрядження, що є порушенням Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон;

– відсутні акти виконаних робіт та укладених договорів на надання послуг з перевезень за спецзамовленнями КП «Одесміськелектротранс» КП «Одесміськелектротранс». Відображення в обліку такої дебіторської заборгованості здійснюється на підставі отриманих коштів підприємства.

3. В ході виконання досліджень був проведений аналіз дебіторської заборгованості на КП «Одесміськелектротранс» у 2022 році ми спостерігаємо зниження дебіторської заборгованості в цілому на 608 тис. грн., що склало - 0,04%. Але також як у 2021 році спостерігалось збільшення заборгованості по авансах виданих (+146 тис.грн.). Виявлена тенденція призводить до значного ступеня залежності КП від фінансового стану та виконання оплачених послуг постачальниками таких послуг. Хоча в цілому підприємство покращило стан розрахунків з дебіторами, а це означає, що підприємство проводить правильну управлінську стратегію, достатньо широко застосовуючи контроль за станом розрахунків під час воєного стану в країні.

Праналізувавши стан дебіторської заборгованості за термінами її виникнення можемо зробити висновок, стан розрахунків з покупцями та іншими дебіторами у 2022 році порівняно з минулим покращився. Хоча, загальна сума несплачених покупцями рахунків збільшилась на 19 тис. грн., а іншими дебіторами оплата та виконання своїх зобов'язань зменшилась на 364 тис.грн., причому, сума невиправданої заборгованості зросла на 463 тис. грн. У складі простроченої заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів є сумнівна для стягнення заборгованість. Її частина порівняно із залишком на початок 2022 року збільшилась на 15 тис. грн. Це свідчить про зниження ліквідності балансу, погіршення фінансового стану, але це є непоборними наслідками воєнного стану в країні.

Проаналізувавши терміни інкасації дебіторської заборгованості, ми бачимо, що показники обігу дебіторської заборгованості у середньому за три

роки більш-менш стабільні, хоча на кінець 2022 року показник знову почав зростати.

З метою своєчасного отримання оплати за надані послуги з перевезень та виконання іншими дебіторами своїх зобов'язань з метою запобігання неплатежам у КП «Одесміськеелектротранс» підприємству слід контролювати терміни оплати та виконання робіт у відповідності до умов договорів, провести обстеження платоспроможності контрагентів, здійснити розрахування резерву сумнівних боргів тощо.

4. Враховуючи виявлені нами недоліки можна сформулювати основні рекомендації для покращення обліку та контролю КП «Одесміськеелектротранс»:

- провести обстеження платоспроможності своїх контрагентів, які заборгували йому, розглянути питання створення резерву сумнівних боргів у відповідності до вимог національних стандартів;

- привести облік розрахунків з підзвітними особами в відповідність з вимогами законодавства;

- розробити форму звіту про стан розрахунків з дебіторами з застосуванням комп'ютерних програм для ефективного управління дебіторською заборгованістю, в якому обов'язково повинні бути висвітлені наступні питання:

- а) фіксація дати виникнення і дати погашення дебіторської заборгованості за кожним контрагентом і за кожним рахунком-фактурою (договором) з метою подальшої її класифікації за строками непогашення;

- б) віднесення дебіторської заборгованості до відповідної групи за термінами непогашення.

В результаті впровадження наданих пропозицій на КП «Одесміськеелектротранс», на нашу думку, очікується підвищення ефективності обліку, контролю й управління дебіторською заборгованістю.

АНОТАЦІЯ

Шеремет М.О «Організаційно-методологічні аспекти обліку, аналізу та контролю розрахунків з дебіторами (на прикладі КП «Одесміськелектротранс»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та назва спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит».
(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні та практичні аспекти обліку та контролю розрахунків з дебіторами.

Проаналізовано стан обліку розрахунків з дебіторами, проведено аналіз дебіторської заборгованості на підприємстві.

Запропоновано удосконалення впровадження електронного документообігу; впровадження системи аналітичних рахунків, підвищення рівня автоматизації, посилення внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами КП «Одесміськелектротранс».

Ключові слова: облік, контроль, дебіторська заборгованість, розрахунки.

ANNOTATION

Sheremet M.O. "Organizational and methodological aspects of accounting, analysis and control of settlements with debtors (on the example of Odesmiskelektrotrans ME)"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and audit».

Odessa National Economics University.– Odessa, 2023.

The work considers theoretical and practical aspects of accounting and control of settlements with debtors.

The state of accounts of settlements with debtors was analyzed, the analysis of receivables at the enterprise was carried out.

It is proposed to improve the implementation of electronic document management; implementation of the system of analytical accounts, increasing the level of automation, strengthening the internal control of settlements with debtors of Odesmiskelektrotrans ME.

Key words: accounting, control, receivables, calculations..